

**Programma van maatregelen bij Archeologienota :
Leuvensesteenweg, Tervuren
(prov. Vlaams-Brabant)**

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, februari 2023

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:
Leuvensesteenweg, Tervuren
(prov. Vlaams-Brabant)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Studiebureau ontwikkelaar

Projectcode

2023B370

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, februari 2023

Reeks

RVFSA-Rapport, 162

© Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen.....	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	9
5. Programma van maatregelen.....	10

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

23-TER/LEU-2023B370

Ligging

Vlaams-Brabant, Tervuren
Leuvensesteenweg 62-74

Kadastrale gegevens projectgebied

Tervuren:
1ste Afdeling, Sectie C
Perceelnummers: 81M, 91A2, 92C

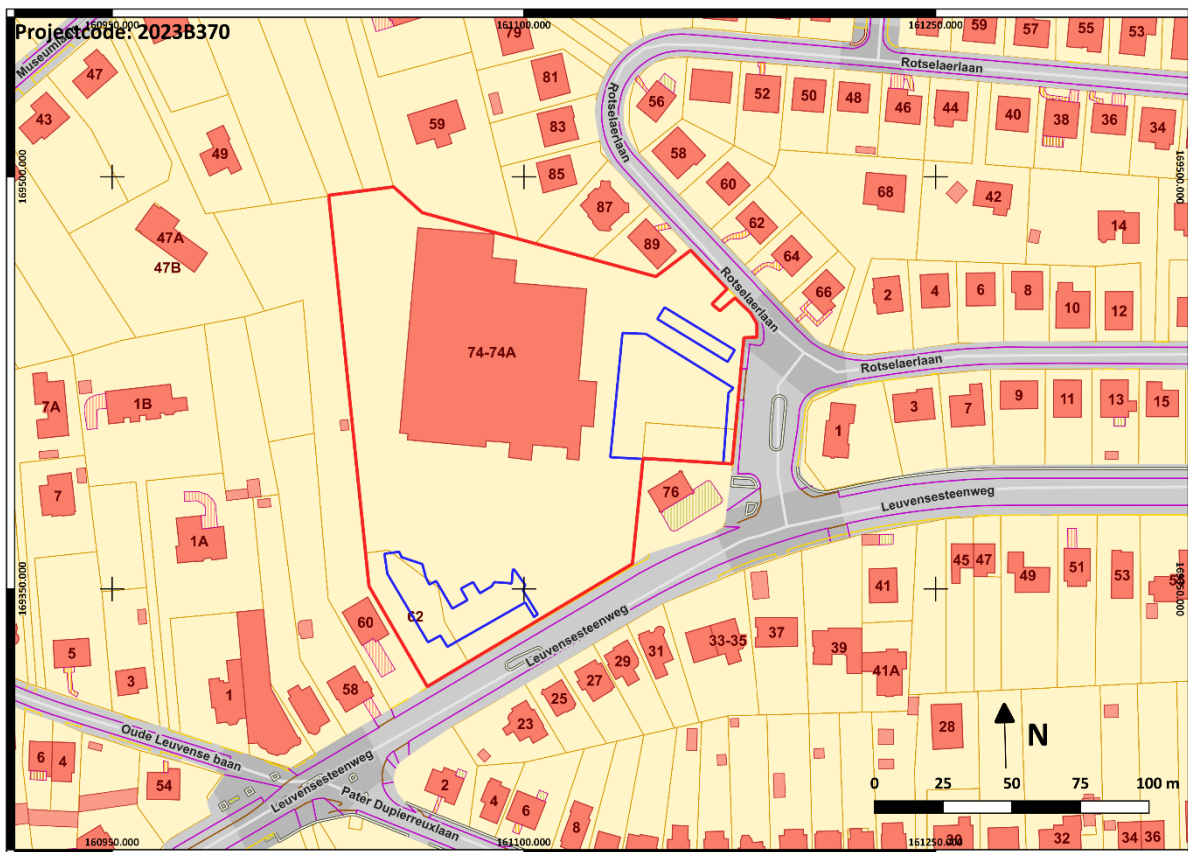
Bounding Box

X161139,7	Y169359,1
X161143,2	Y169397,1
X161175,5	Y169395,8
X161180,1	Y169441,4
X161185,2	Y169441,0
X161184,8	Y169445,7
X161182,9	Y169449,9
X161177,0	Y169456,3
X161171,0	Y169451,1
X161168,5	Y169454,0
X161174,3	Y169459,2
X161160,9	Y169473,5
X161147,9	Y169463,9
X161063,0	Y169487,0
X161052,5	Y169496,3

X161028,6 Y169492,9

X161043,7 Y169351,0

X161065,0 Y169314,2

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied¹

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2023B370

Opdrachtgever

Studiebureau ontwikkelaar

Contactpersoon opdrachtgever

Zie privacy-fiche

Uitvoerder

¹ www.geo.onroenderfgoed.be

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

20 - 28 februari

Geplande ingreep

Slopen bestaande verharding, bouwen restaurant, aanleggen nutsvoorzieningen, wegenis en parking.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn. De totale oppervlakte van de bodemingreep is groter dan 1000m².

Randvoorwaarden

Het projectgebied is slechts gedeeltelijk toegankelijk door de aanwezigheid van verharding en doet gedeeltelijk dienst als parking.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?

- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het bouwen van een restaurant te Tervuren, Leuvensesteenweg 62-74. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens een programma van maatregelen voorgesteld.

3. Synthese en onderzoeksvragen

Op basis van de beschikbare bodemkundige, historische, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied en zijn ruimere omgeving kan geconcludeerd worden dat de impact van de geplande werken beperkt is. Het grootste deel van het projectgebied is opgenomen op de GGA-kaart. Het deel dat niet op de GGA-kaart werd opgenomen beslaat slechts één klein perceel gelegen in het oosten van het projectgebied. Het betreffende perceel heeft slechts een oppervlakte van ongeveer 420 m².

Fysisch-geografisch gezien bevindt het plangebied zich op het Brabants leemplateau. Meer bepaald situeert het terrein zich op een geërodeerde zone aan de zuidelijke flank van een steile rug ten noorden van de vallei van de Voer. De insnijding in het landschap door de rivier zorgde voor een erg geaccidenteerd terrein met steile ruggen. In combinatie met de lemige bodem is de omgeving van het

projectgebied erg erosiegevoelig. Het microreliëf ter hoogte van het projectgebied, dat plusminus 600 meter ten noorden van de Voer is gesitueerd, vertoont een plaatselijk 'vlakker', minder steil plateau ter hoogte van het projectgebied. Aan de noordelijke en westelijke rand bevindt er zich een steile overgang naar de rug. Ter hoogte van de werkzone, in het zuiden van het projectgebied, vertoont het reliëf een geleidelijke daling in de richting van de vallei van de Voer. De erosiegevoeligheid weerspiegelt zich in de bodemkaart van Vlaanderen. Voor het projectgebied wordt, naast door de mens verstoorte bodemprofielen, een droge leembodem zonder profielontwikkeling aangegeven met een bedolven structuur B-horizont op minder dan 80 centimeter. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Op basis van de landschappelijke ligging kan besloten worden dat, gezien de afstand tot de rivier (plusminus 600 meter) en het ontbreken van een sterke gradiëntzone, het terrein geen uitgesproken kenmerken bevat die de aantrekkelijkheid voor bewoners in de steentijden verhoogt. Bovendien zijn in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zones die gezien hun ligging, dicht tegen het water en met de aanwezigheid van een sterke gradiëntzone, wel zeer aantrekkelijk waren voor de prehistorische mens.

Op basis van archeologische en historische bronnen blijkt dat de ruimere omgeving van het projectgebied reeds in de Romeinse periode werd gefrequentieerd en zeker ontwikkelde vanaf de vroege middeleeuwen. Of er in deze periode activiteiten plaatsvonden binnen het projectgebied kon niet worden achterhaald. Wel kon op basis van cartografische bronnen worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf het midden van de 18de eeuw tot het midden van de 20ste eeuw dienst deed als akker. Resten uit de nieuwe tijd zullen dan ook allicht enkel bestaan uit landbouw gerelateerde sporen die het gevolg zijn van grondbewerking. Vanaf het tweede kwart van de 20ste eeuw verschijnt sporadische bebouwing binnen het projectgebied. Deze neemt in de loop van de 20ste eeuw het uiterlijk van een grootwarenhuis met omliggende verharde parking enerzijds en een alleenstaande villa met aangelegde tuin in het zuidwestelijke deel van het projectgebied anderzijds. Deze laatste werd onlangs gesloopt (2019).

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ongeveer 17800 m². De zone waar er werken worden uitgevoerd heeft echter slechts een oppervlakte van plusminus 2550 m² en is in het uiterste zuiden en in het zuidoosten van het projectgebied gesitueerd. Die zone wordt op de bodemkaart bijna volledig weergegeven als verstoord ten gevolge van menselijke ingrepen. In de zuidelijke zone situeerde zich eveneens de onlangs gesloopte villa met omliggende verhardingen. Bovendien is nagenoeg het volledige projectgebied opgenomen op de GGA-kaart. Enkel de werken ter hoogte van perceel 92C

zullen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren over een oppervlakte van ongeveer 400 m².

Uit bovenstaande concluderen we dat de geplande werken slechts een beperkte impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Dientengevolge adviseren we geen bijkomende archeologische vooronderzoeken.

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het plangebied grenst in het zuiden aan de Leuvensesteenweg en is gelegen op plusminus 1400 meter ten noordoosten van het centrum van Tervuren. Het terrein bevindt zich op de noordelijke flank van de vallei van de Voer die zich ongeveer 600 meter ten zuiden van het terrein situeert en op de zuidelijke flank van een heuvelrug die vanuit Brussel loopt in noordoostelijke zuidwestelijke richting. De hoogtes ter hoogte van het projectgebied schommelen tussen 76,34 meter + TAW en 79,55 meter + TAW.

Op basis van beschikbare bronnen kan gesteld worden dat het terrein zeker vanaf het midden van de 18de eeuw tot het midden van de 20ste eeuw gebruikt werd als akker. Pas in het tweede kwart van de 20ste eeuw verschijnt de eerste sporadische bebouwing. Het terrein wordt heden grotendeels ingenomen door een grootwarenhuis met bijbehorende parking. Ter hoogte van de geplande werken bevond zich tot voor kort een villa die recentelijk werd gesloopt.

Op de bodemkaart van Vlaanderen worden voor het projectgebied twee bodemtypes weergegeven. Een deel van het projectgebied staat geïnventariseerd als bodems van het type OB. Dit zijn onder invloed van de mens gewijzigde bodems en vertegenwoordigen meestal bebouwde gronden.

In het noordelijke en centrale deel van het terrein zouden zich bodems bevinden van het type Abp(c). Dit zijn droge leembodems zonder profiel met een bedolven structuur B-horizont op een diepte van minder dan 80 centimeter. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

De belangrijkste archeologische resten bevinden zich in de dorpskern van Tervuren en in het ten zuid(west)en van het projectgebied gesitueerde Warandepark en dateren uit de periode vanaf de vroege middeleeuwen doorlopend tot de nieuwe en nieuwste tijd. In de ruime omgeving van het projectgebied werden tot nog toe enkel op één plaats oudere resten aangetroffen, zijnde uit het laat-Neolithicum en de Romeinse periode.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat het grootste deel van het projectgebied opgenomen werd op de GGA-kaart. Enkel een klein perceel met een oppervlakte van plusminus 420 m² valt buiten de GGA-kaart. De kans dat zich hier waardevolle archeologische resten bevinden met een groot potentieel op kennisvermeerdering is eerder klein.

Omtrent het cultuurhistorisch potentieel van het terrein kunnen we stellen dat het terrein minstens vanaf het tweede kwart van de 18de eeuw dienst deed als akker. Er zijn geen aanwijzingen omtrent de aanwezigheid van cultuurhistorische relictten binnen het terrein.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Met uitzondering van perceel 92C is het volledige projectgebied opgenomen op de GGA-kaart. Het betreffende perceel heeft een oppervlakte van plusminus 415 m². Met uitzondering in het uiterste zuiden en het uiterste oosten van dit perceel worden bodemingrepen voorzien met een diepte van 1 meter ter hoogte van het te bouwen restaurant, met een diepte van 3 meter ter hoogte van de nieuwe nutspullen en met een diepte van 60 centimeter ter hoogte van de nieuw aan te leggen verhardingen. Eventueel aanwezige archeologische resten op deze locatie zullen door de geplande werken worden verstoord.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat er voldoende informatie beschikbaar is om te kunnen concluderen dat de geplande werken slechts een beperkte impact hebben op eventueel aanwezige archeologische resten en dat de kans klein is dat er archeologische resten zullen worden verstoord met een hoog potentieel op kennisvermeerdering. Het grootste deel van het terrein is immers opgenomen op de GGA-kaart.

We raden dan ook geen bijkomende vooronderzoeken aan in het kader van de geplande werken.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat het projectgebied een laag potentieel heeft op de aanwezigheid van archeologische sporen met een hoog potentieel op kennisvermeerdering. Het grootste deel van het terrein is opgenomen op de GGA-kaart. Enkel een perceel in het zuidoosten van het projectgebied valt buiten de kaart. Echter heeft dit perceel slechts een beperkte oppervlakte waardoor de kans dat er hier archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig zijn klein is.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van verstoring, het ontbreken van een context en het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de hieraan gekoppelde meerkost ten gevolge van bijkomend onderzoek.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond waaruit deze resten zouden kunnen bestaan en dat gezien de beperkte oppervlakte van de geplande verstoringen de kans klein is dat er waardevolle archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering zullen worden verstoord.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.